

## STUDIUM SYTUACJI EKONOMICZNEJ W EUROPIE 1958 R.

(Etude sur la situation économique de l'Europe en 1958). Wydawnictwo Organizacji Narodów Zjednoczonych, Genewa 1959 r.

Omawiane studium jest dwunastym z kolei sprawozdaniem opublikowanym przez Sekretariat Komisji Ekonomicznej dla Europy. Ma ono charakter przeglądu zarysowujących się tendencji rozwojowych, które mogłyby w perspektywie przyczynić się do modyfikacji sytuacji ekonomicznej szeregu krajów.

Studium dostarcza wielu cennych informacji, napisane jest zwięźle, prostym i przejrzystym stylem.

Pierwszy rozdział studium nosi tytuł „zmiany w aktualnej sytuacji ekonomicznej w Europie wschodniej i w Związku Radzieckim”. Rozdział ten omawia wysokość i podział dochodu narodowego oraz wysokość dochodów ludności i zaopatrzenie w dobra konsumpcyjne. Odrębne dwa podrozdziały poświęcone są charakterystyce polityki w zakresie produkcji rolniczej i przemysłowej.

W produkcji rolniczej rok 1958 charakteryzuje się wysokimi plonami zbóż, buraków cukrowych, słonecznika, upraw włóknistych. Równocześnie wzrosła produkcja hodowlana w ZSRR, w Niemczech wschodnich, Polsce, Czechosłowacji, natomiast uległa zmniejszeniu w Rumunii, Bułgarii i Albanii.

Rok 1958 przebiegł pod znakiem wprowadzania szeregu nowych zasad w polityce rolnej.

W Związku Radzieckim szczególną uwagę zwrócono na różnicę w wysokości kształtowania się kosztów w kołchozach i sowchozach. W związku z powyższym podjęto badania rozbieżności między kołchozami i sowchozami z punktu widzenia wykorzystania siły roboczej (za kryterium porównawcze przyjęto aktualną sytuację w Stanach Zjednoczonych).

Ilość robotniko-godzin w przeliczeniu na hektar jest daleko większa w Związku Radzieckim aniżeli w Stanach Zjednoczonych. W chwili obecnej główna uwaga skierowana jest w rolnictwie ZSRR na wzrost wydajności pracy.

Mówiąc o polityce rolnej w krajach Europy Wschodniej podkreśla się, że prawie połowa powierzchni użytkowanej rolniczo jest aktualnie skolektywizowana względnie znajduje się w dyspozycji gospodarstw państwowych. W 1958 r. w Bułgarii kolektywizacja w zasadzie została zakończona, zaledwie 4% powierzchni znajduje się w użytkowaniu prywatnym.

W Albanii kolektywizacja została zrealizowana w 75%, w Czechosłowacji w 60%, w Rumunii w 37%. Na Węgrzech około 16% ziem użytkowanych rolniczo znajduje się we władaniu spółdzielczym.

W Polsce wymieniane są inne formy zespolonego działania wyrażające się organizacją „kółek rolniczych”. W końcu 1958 roku istniało około 16.000 kółek rolniczych, skupiających pół miliona członków.

Tematyka poruszona w rozdziale II i III dotyczy analizy sytuacji ekonomicznej w krajach Europy zachodniej.

Znajdujemy tam zagadnienie poświęcone środkom prowadzącym do poprawy sytuacji aktualnej w poszczególnych krajach Europy zachodniej.

Robotniko-godzin na 1 hektar:	ZSRR 1956—57 kołchozy sowchozy	St. Zjedn. 1956
zbożowe	70,8	20
ziemniaki	495	197
buraki cukrowe	543	186
bawełna	900	226

W rozdziale III studium usiłowano wskazać na związki zachodzące pomiędzy rozwojem ekonomicznym a bilansem płatniczym. Omówienie rozpoczyna się charakte-

rystyką bilansu płatniczego od końca II wojny światowej. Rozpatrując ewolucję sytuacji ekonomicznej w poszczególnych krajach usiłowano wskazać przyczyny stwierdzonych różnic. Rozdział kończy ocena posunięć poczynionych celem wyeliminowania braku równowagi pomiędzy bilansem wewnętrznym i zagranicznym niektórych krajów. Rozpatrzono także możliwości stworzenia w przyszłości bardziej ustabilizowanej równowagi w opłatach międzynarodowych w skali Europy zachodniej i całego świata.

Dwa ostatnie rozdziały omawianej publikacji poświęcone są zagadnieniom konsumpcji. Rozdział IV zajmuje się spożyciem, jego wielkością i strukturą w krajach Europy wschodniej i w Związku Radzieckim. Rozdział V dostarcza analogicznych informacji dla krajów Europy zachodniej. W świetle przeprowadzonej analizy usiłowano rozważyć, w jakim stopniu ewolucja w strukturze konsumpcji wpłynie w perspektywie na politykę ekonomiczną.

W rozdziale czwartym omówiono strukturę konsumpcji, scharakteryzowano poszczególne jej elementy (spożycie artykułów żywnościowych, wydatki związane z kupnem odzieży, obuwia itd. mieszkanie, zdrowie i oświata). Znajdujemy dane ilustrujące zachodzące zależności pomiędzy strukturą wydatków, a wysokością uzyskiwanych dochodów. Rozdział kończy się omówieniem zagadnień związanych z dostosowaniem popytu do podaży (badanie rynku, najbardziej racjonalne ustawienie sieci handlowej).

Rozdział ostatni (V) analizuje udział konsumpcji w dochodzie narodowym oraz strukturę konsumpcji w krajach Europy zachodniej. Podjęto także próbę prześledzenia zmian na przestrzeni ostatnich lat dwudziestu w procentowym udziale wydatków przypadających na żywność, odzież, mieszkanie. W wyniku przeprowadzonej analizy nasuwa się spostrzeżenie, że struktura wydatków w ekonomicznie rozwiniętych krajach Europy zachodniej na przestrzeni długiego okresu czasu nie uległa zasadniczym zmianom. Przypuszczać należy, że gdyby nawet dochód realny wzrósł dwukrotnie, to nie nastąpiłyby jakieś zasadnicze zmiany w proporcji wydatków. Natomiast w krajach ekonomicznie słabo rozwiniętych wzrost dochodu narodowego prowadziłby do relatywnego zmniejszenia dochodów na żywność, przy równoczesnym wzroście innych kategorii wydatków, np. trwałych artykułów użytkowych (mebli, aparatów elektrycznych, pojazdów mechanicznych itp.).

Przedstawione w studium materiały nie pozwalają na szczegółowe przewidywanie kierunku zmian konsumpcji w perspektywie, pozwalają natomiast na uchwycenie pewnych proporcji między zasadniczymi wydatkami, tj. wydatkami na żywność, trwałe artykuły użytkowe, usługi. W krajach ekonomicznie rozwiniętych wydatki na żywność winny kształtować się w granicach 30% ogólnej sumy.

Pięć rozdziałów niniejszego studium dopełnionych zostało zbiorem interesujących tablic statystycznych. Oto niektóre z nich: Zmiany w strukturze spożycia w krajach Europy Zachodniej i w Stanach Zjednoczonych (przyjęto trzy przekroje czasowe: okres przedwojenny oraz lata 1950/51 i 1956/57). Spożycie rodzin robotników różnych gałęzi przemysłu i rodzin kołchozników w Związku Radzieckim; analiza objęto lata: 1940, 1952, 1953, 1954, 1955, 1956. Bilans płatniczy krajów Europy Zachodniej w latach 1948—1957. Import ogólny wybranych krajów Europy zachodniej grupami artykułów (lata 1957, 1958 w milionach dolarów w cenach bieżących).

Eksport wybranych krajów Europy i Stanów Zjednoczonych grupami podstawowych artykułów z uwzględnieniem rejonów przeznaczenia (w milionach dolarów w cenach niezmiennych 1950 r.); analiza objęto lata 1956 i 1957.

Reasumując stwierdzić należy, że „Studium sytuacji ekonomicznej w Europie w 1958 roku” jest opracowaniem interesującym dostarczającym wielu cennych informacji o położeniu krajów europejskich. Zgodnie z zamierzonym celem, „Studium” omawia szeroki wachlarz zagadnień poczynając od problemów produkcji przemysłowej, rolniczej, bilansu płatniczego eksportu, importu, kończąc na zagadnieniach spożycia. Przedstawione informacje poparte zostały przekonującym materiałem źródłowym.

E. Raszewa-Tobiasz